

ВИДОВИ НА ИНТЕРНА РЕВИЗИЈА НА ФИНАНСИСКОТО РАБОТЕЊЕ

Благоица Колева¹, Александар Костадиновски², Оливера Ѓоргиева-Трајковска³

АБСТРАКТ

Од особена важност за контролата на финансиското работење во компаниите е да постои добра организациска поставеност, соодветна документација и адекватен начин на проверка на документацијата. Мотивот за оваа контрола, главно, доаѓа од почитувањето на законитоста во работењето и деловниот морал при располагањето со средствата и остварувањето, односно распределбата на добивката и ефикасноста на работењето. Ревизијата на финансиското работење, којашто во компаниите ја врши интерната ревизија, треба да ги опфаќа следниве испитувања:

- *ревизија на касовното работење;*
- *ревизија на работењето со финансиските средства преку сметките во деловните банки;*
- *ревизија на работењето со девизните средства;*
- *ревизија на работењето со хартии до вредност (меници, чекови, акции, обврзници и сл.);*
- *ревизија на побарувањата од купувачите и другите побарувања од деловните односи и др.*

Клучни зборови: ревизија, интерна ревизија средства, финансиски сектор

Types of Internal Audit of financial operations

Blagica Koleva, Aleksandar Kostadinovski, Olivera Georgieva-Trajkovska

Abstract

Of particular importance for the control of the financial performance of the companies is a good organizational structure, proper documentation and adequate way of checking the documentation. The motivation for this control, mainly comes from the respect of legality and business morality in the availability of funds and achievement, i.e. the distribution of the profit and performance of operation.

An audit of financial operations, which companies should perform internal audit includes the following-tests:

- review of cash operation;
- Audit of funds through accounts in commercial banks;

- Audit of foreign assets;
- Audit of the securities (bills of exchange, checks, stocks, bonds, etc.);
- Review of trade receivables and other receivables from business relations,.

Key words: revision, assets, audit, financial work, internal revision

Вовед

Ревизијата според тоа треба да утврди дали компанијата е способна да добие кредит, односно дали ги исполнува споменатите предуслови – критериуми за оценка на нејзиниот бонитет. Интерните ревизори во компанијата се должни постојано да се грижат за донесување такви деловни одлуки со кои што ќе се овозможи навремено подмирување на достасаните обврски, односно пречување на можноста за неликвидност во работењето.

Интерната ревизија, во пократки временски интервали треба да проверува дали правната служба во компанијата редовно, по добивањето предлози од евидентната функција, поднесува и прилози за тужби до соодветните судови за наплата на побарувањата од купувачите, како и дали води посебна евиденција за купувачите против кои се поднесуваат тужби.

1. Ревизија на касовното работење

Основна задача на оваа интерна ревизија е да ја провери правилноста при раководењето во паричните средства и другите вредности што минуваат низ касата.

Потребно е да се подвлече дека касовното работење во компаниите денес го нема она значење што го имало во минатото, кога најголем дел од платниот промет се вршел преку касата. Таквите плаќања денес се вршат преку сметките на компаниите што се водат во некоја деловна банка. Односно, платениот промет повеќе е безготовински отколку готовински. Готовинскиот платен промет е ограничен со законски пропуси, па така со Законот за трговски друштва, компаниите односно друштвата во Република Македонија можат да држат готовински парични средства најмногу во висина до благајничкиот максимум, што тие го утврдуваат со свои нормативни акти, а готовинските плаќања да ги вршат најмногу во висина до 125 евра во денарска противвредност во една готовинска трансакција. Карактерот на касовното работење е таков што дава можност да се прават различни злоупотреби, проневери и затајувања.

Интерната ревизија на касовното работење треба да биде насочена, пред се кон испитување на функционирањето на контролниот систем во деловниот субјект (т.е дали има посебно

задолжено лице за работењето со паричните средства – касиер; дали документацијата со којашто се примаат и подигаат паричните средства од касата е точна од материјална, формална и суштинска страна; дали има овластени лица кои се должни да ги потпишуваат документите со кои што се внесуваат и подигаат паричните средства од касата; дали се врши повремени пописи во касата; кој има пристап до касата и сл.).¹ За оваа цел интерната ревизија врши повремени ненајавени пописи на касата и ја проверува исправноста на документацијата. Од добиените резултати од ова испитување, таа составува писмен извештај кој го доставува до менаџментот на компанијата.

1.2. Ревизијата на работењето со финансиските средства преку сметките во деловните банки

За разлика од минатиот период кога деловните субјекти беа задолжени на една жиро сметка да ги чуваат своите парични средства и да ги вршат плаќањата преку поранешниот Завод за платен промет почнувајќи од 01.01.2002 година, согласно одредбите од Законот за платен промет и неговото дополнување деловните субјекти своите сметки (денарски и девизни) ги отвораат во една или повеќе деловни банки и од нив ги вршат сите безготовински плаќања, односно подигањето парични и девизни средства за готовинските исплати.

На тие сметки се слева и готовинската и безготовинската наплата на денарските и девизните средства. Според овој закон, може да се констатира дека еден деловен субјект може да има една или повеќе денарски и девизни сметки, кај една или повеќе деловни банки. Факт е дека преку сметките на деловните субјекти во банките настануваат енормни приливи и одливи на парични денарски и девизни средства. Токму поради ова, ревизијата на денарските и девизните средства на компаниите, што се водат на сметките кај деловните банки, ќе биде обемна и ќе треба да биде насочена кон испитување на следниве аспекти од работењето на компанијата:

- *придржувањето на деловните субјекти кон одредбите на законските прописи од областа на финансите, односно од областа на платениот промет;*
- *навремено внесување на сметката на сите готовински примања на парични средства;*
- *компензирањето меѓу побарувањата и обврските и тоа особено кога исти субјекти се јавуваат како купувачи и добавувачи;*
- *покритието за издадените налози од банката да изврши определени плаќања;*
- *наменското трошење на средствата од сметката за стопански цели, исплата на обврските спрема добавувачите, државата и*

---

¹ Tusek B., Zage L.: Revizija, drugo dopunjeno izdanje, Hrvatska zaednica racunovodza I finacijskih djelatnika, Zagreb 2007

другите субјекти или пак, утврдување на тоа дали имало случаи за набавка на средства што немаат деловен карактер; - овде ревизијата треба да се провери и дали исплатата на добавувачите е извршена врз основа на добиени фактури, од оние добавувачи што се ликвидирани, како што впрочем е предвидено во организацијата на финансиската оператива во деловните субјекти.

1.3. Ревизијата на работењето во девизните средства

Под девизни средства се подразбираат ефективните странски средства за плаќање: валутите, чековите во странски пари и други странски средства за плаќање. Под девизно работење се подразбира она работење што предизвикува определено побарување или обврски во однос на странство.

Потребните девизни средства за набавка на стока од странство, за покривање на различни трошоци во врска со патувања во странство, изджување на низа претставништва во странство и сл. Компаниите ги набавуваат од овластените банки за продажба на овој вид средства и од своите девизни сметки. За секој вид девизни средства, што се наоѓаат во касата на компанијата или во банката, се отвора посебна аналитичка сметка. Со оглед на тоа што работењето со девизните средства е мошне специфично, службата за интерна ревизија треба да му се посвети посебно внимание. Таа треба да ја испита законитоста при набавувањето, а особено трошењето на девизните средства. Трошењето е исклучително важно, бидејќи станува збор за средства до кои што деловните субјекти потешко доаѓаат, па оттука се наметнува потребата од педантност и дисциплина при нивното економско (рационално) трошење.

Според Законот за девизно работење на Р.Македонија, предвидено е деловните субјекти своите девизни средства да ги водат на девизни сметки кај деловните банки, преку кои што се врши и целокупниот платен промет со странство.

Девизното работење на компаниите, како и другите субјекти што стапуваат во деловни врски со странски партнери, е предмет на интерната, а пред се на екстерната ревизија-контрола.

„Под девизна контрола се подразбира надзор на девизното и кредитното работење со странство на сите субјекти, и тоа: компаниите, сите општествени и граѓански правни лица и граѓаните”.²

1.4. Ревизија на работењето со хартии од вредност

---

² . Shere M., Turley S.: Current Issues in Auditing ,Paul Chapman Publishing, UK,2009.

Обезбедувањето на плаќањата меѓу правните субјекти, најчесто се врши со чек, меница со авал. Неотповиклив документарен акредитив и гаранција. Од сите овие инструменти за плаќање најголема примена во практиката имаат чековите и мениците. Бидејќи чекот се користи за плаќање на обврските без одлагање, неговото издавање без покритее повлекува кривична одговорност. За да се обезбеди плаќање на издадените чекови, деловниот субјект може да издвои определена сума парични средства на посебна сметка кај деловната банка, кај која што се води неговата сметка. Со оглед на тоа што издвоените средства за исплата на чековите претставуваат средства на доверителите, деловниот субјект не може да ги користи за подмирување на други обврски.

Чекот служи за плаќање по видување, па затоа деловниот субјект по правило треба да го користи без одлагање. Заради непотпленувањето на датумот на издавање и датумот на наплата на барираните чекови, постои можност да се прават различни злоупотреби при нивно користење.

Се со цел подобро да се контролираат издадените барирани и вирмански чекови се водат посебни книги во кои што се запишува датумот на издавањето, бројот, корисникот – целта, сумата, датумот на наплатата, бројто на изводот од банката и евентуално некои забелешки за се уште ненаплатените чекови од страна на корисниците. Кога се зборува за мениците, посебна задача на интерната ревизија и лицата задолжени за издавање меници е пред нивното издавање да проверат и констатираат дали во времето на нивното доспевање за наплата деловниот субјект ќе располага со доволна сума средства за нивна исплата.

Исто така, интерната ревизија треба да испита дали при издавањето на мениците правилно било оценето дека во моментот на нивното доставување деловниот субјект ќе има средства за исплата т.е. дали било извршено навремено исплатување на мениците, колку има неплатени меници, колку меници се протестирани поради ненавремено плаќање и колкава е висината на судските трошоци. Покрај издадените меници, оваа контрола треба да ги опфати и примените меници за обезбедување на побарувањата.

1.5. Ревизијата на побарувањата од купувачите и другите побарувања од деловните односи

Побарувањата се дел од средствата на деловниот субјект што се во преоден паричен вид – стока во пари и во пократок или подолг период, се наоѓаат надвор од материјалната сфера на репродукцијата. Тие главно можат да се групираат во три групи и тоа:

- побарувања од купувачи;
- други побарувања од деловни односи;

- побарувања врз основа на пласирање средства во други деловни субјекти и нивно финансирање.

1.5.1. Ревизија на побарувањата од купувачите

Редовни побарувања од купувачите се сметаат сите оние што произлегуваат од продажбата на готовите производи, трговските стоки и извршените услуги, потоа од продажбата на постојаните средства, како и некои други побарувања.

За секој деловен субјект, независно која дејност ја врши, многу е битно навреме да се наплатуваат побарувањата од купувачите. Тоа особено е важно затоа што долгото задржување на обртните средства за побарувањата ја наметнува потребата од зголемување на нивниот обем и користење кредити од деловните банки и други деловни партнери. Со оглед на тоа што за кредитите се плаќа камата, која што е многу висока, автоматски се зголемуваат трошоците на работењето на деловниот субјект и се намалува економичноста и рентабилноста. При анализата на големината на побарувањата, пред се треба да се нагласи дека за компаниите не е доволно само да се изврши продажба на готовите производи, трговските стоки и другите видови средства или, пак да се извршат определени услуги, туку особено е важно да се води сметка за наплатата на побарувањата од купувачите. При наплатата на побарувањата од купувачите е потребно да се ангажираат сите организациски делови и функции во деловниот субјект, без разлика дали тие се од непосредното производство, прометот или од заедничките служби.

Во литературата се среќаваат одделни оправдани мислења дека организациската единица, што е задолжена за вршење продажба, има и најголема одговорност за наплатата на побарувањата. Таквата одговорност на ова единица произлегува од фактот што таа, во најголема мера, може да влијае врз изборот на купувачите, раководејќи се главно од нивниот бонитет. Продажната служба, исто така е во можност да ја запре натамошната испорака на готови производи, стоки или извршувањето на одделни услуги на купувачите што нередовно ги плаќаат своите обврски. Предмет на ревизија и детално контролирање всушност се договорите што ги склучува продажната служба. На тој начин превентивно се елиминираат евентуалните пропусти во овие договори, зашто подоцна тие можат да доведат до спорови или несакани последици. Ревизијата пред се проверува дали договорите ги содржат сите битни елементи, а во прв ред предметот на договорот, цената, роковите за испорака, условите за плаќање, надлежниот суд со случај на спор и др. Исто така со ревизијата се проверува дали при составувањето на договорите, учествувале лица со соодветно образование, дали со нив се осигуруваат интересите на деловниот субјект, дали поради лошата систематизација и недостиг на одделни

битни елементи во договорот можат да настанат непредвидени штети и загуби за компанијата сл.

Интерната ревизија во пократки временски интервали треба да проверува дали правната служба во компанијата редовно по добивањето предлози од евидентната функција, поднесува и прилози за тужби до соодветните судови за наплата на побарувањата од купувачите, како и дали води посебна евиденција за купувачите против кои се поднесуваат тужби.³ Таа мора постојано и систематски да проверува дали во финансиското сметководство, а особено во аналитичката евиденција салдата на сметките на купувачите навремено и уредно се книжат сите задолжувања и раздолжувања, како и дали се врши врз основа на веродостојна документација. Натаму контролата на побарувањата од купувачите, врз основа на податоците од книговодствената евиденција, треба да опфаќа:

ревизија на веродостојноста на побарувањата од купувачите односно дали нивната фактичка состојба кај деловните партнери се согласува со онаа од книговодството. Во таа смисла треба да се провери дали против одеелни купувачи не е поведена постапка за ликвидација или принудно измирање како и во колкава мера таквите појави се одразуваат врз реалните можности за наплатување на побарувањата. Во врска со ревизијата на веродостојноста постоењето на побарувањата од купувачите во исти износи и кај продавачот и купувачот според исти основи и според иста валута за наплата се многу значајни и конфирмациите, односно записниците за усогласување и писмата за конфирмација. Преку испитување на записниците за усогласување со сметководствената евиденција на продавачот и купувачот фактички се потврдува веродостојноста на побарувањата на купувачите. Токму поради ова, секаде каде што има сознание дека салдата кај продавачот и купувачот не се согласуваат или тоа несогласување е потврдено со одговор на позитивните конфирмации, треба да дел од побарувањата може да произлегува од неликвидноста или невнимателноста на самите купувачи. На ваквите купувачи, врз основа на аналитичката евиденција, треба да им се испраќаат опомени и тоа на начин, да се потсетуваат за сумата што треба да ја подмират, како противредност за купените производи, стоки или извршените услуги. Притоа можат да се испратат повеќе опомени, а доколу купувачот не реагира на нив, тогаш се поднесува тужба до соодветниот суд за наплата на побарувањата, кои по редовен пат не можеле да бидат платени.

---

³ Shere M., Turley S.: Current Issues in Auditing ,Paul Chapman Publishing, UK,2009.

1.5.2. Ревизија на другите побарувања од деловните односи

Во групата “други побарувања” спаѓаат оние што не потекнуваат од продажбата на готови производи, трговски стоки извршни услуги. Така во оваа група побарувања се вбројуваат: побарувањата од добавувачите за исплатени аванси, побарувањата од работниците за направени кусоци и вишоци според нивна вина, побарувањата од дадени кауции и депозити, побарувањата врз основа на надоместоци за плати што се рефунтираат, побарувањата од осигурителни компании за имоти и лица и за надоместоци на штети, побарувањата врз основа на повеќе платени даноци и други обврски од добивката и други слични побарувања. Интерната ревизија на оваа група побарувања останати побарувања е нужна особено во средните и големите компании, бидејќи кај голем број од нив тие претставуваат значајна ставка, што може да достигне износ и од 50% од краткорочните побарувања.

Ревизијата на другите побарувања, исто како и кај побарувањата од купувачите, се врши во покуси и подолги временски интервали. Основната задача на ревизијата е да ги провери: правилноста на настанувањето на побарувањето, исправноста на документацијата, навременоста во изготвувањето и доставувањето на документите, евиденцијата на другите побарувања, наплатата, појавата на различни проблеми и врска со наплатата, преземањето мерки за намалување на бројот и сумата на другите побарувања и сл.

Заклучок

Ревизорите треба постојано да следат како се врши наплатувањето на побарувањат од осигурителните друштва. Ова особено е важно за да се обезбеди надомест за сите средства што претрпеле штета, но и обесштетувањето да биде навремено. Значи ревизијата проверува дали за средствата со кои што располага и ги користи компанијата се плаќа премија за осигурување, но исто така врши проверка и на однесувањето на акционерското друштво кон подмирувањето на преземените обврски.

Ревизијата исто така треба да испита дали во врска со појавата на кусоците и предизвиканите штети на средствата расправале управните органи на компанијата. Со интерна ревизија треба да се провери дали било оправдано давањето на авансите, зошто на тој начин е извршено врзувањето на дел од обратните средства со кои што деловниот субјект не може да работи додека не добие против вредност во вид на набавни средства во материјален вид или извршени услуги и сл.

Литература

1. Sherer, M., Turley S.: Current Issues In Auditing, Accounting & Finance Series, Paul Chapman Publishing, London, 2009.
2. Shere M., Turley S.: Current Issues in Auditing ,Paul Chapman Publishing, UK,2009.
3. Singleton W.T., Singleton J.A.:Fraud Audititng and Forensic Accounting,4 th Edition, New Jarsey,2010.
Tusek B., Zage L.: Revizija, drugo dopunjeno izdanje, Hrvatska zaednica racunovodza I financijskih djelatnika, Zagreb 2007.
4. Whittington O.R, Pany K.:Priciples of Auditing and Other Assurance Services, McGraw-Jill,Boston USA, 2006.
5. Whittington O.R., Delaney R.P.: Wiley CPa Exam Review @007 Auditing and Attestation, John Wiley & Sons, New Jersey, USA, 2007.
6. Законот на државната ревизија, „Службен весник на Република Македонија “,бр.66,2012.